

Lausunto

18.05.2026

Asia: VN/36541/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitys salassapitoaikojen pidentämisestä

Julkisten asiakirjojen salassapitoaikojen pidentämisesitystä perustellaan tavoitteella turvata Suomen kansainvälisiä suhteita, kansallista turvallisuutta ja maanpuolustusta. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain viranomaisen asiakirjan salassapidon lakkaamista koskevaa 31 §:ää ehdotetaan muutettavaksi liittyen julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 1, 2, 9 ja 10 kohtiin. Kohteena olevien julkisuuslain säännösten lista on siis varsin laaja ja jopa epätäsmällinen. Esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1. momentin 9. kohdassa mainitaan salassa pidettävänä suojelupoliisin ja ”muiden viranomaisten” asiakirjat, jotka koskevat valtion turvallisuuden ylläpitämistä.

On syytä huomata, että salassapitoajan pidentäminen ei sellaisenaan välttämättä lisää turvallisuutta. On tärkeää erottaa toisistaan se, mitä tietoja suojataan, ja se, kuinka pitkään niitä suojataan. Monet tiedot menettävät tosiasiallisesti ajan kuluessa merkityksensä ja/tai vanhenevat operatiivisesti. Turvallisuusriskit eivät pysy muuttumattomina. Esitys tarkastelee salassapitoa vain viranomaislähtöisesti, eikä sisällä riittävästi perusoikeudellista punnintaa. Yleinen määräaikojen pidentäminen johtaisi rakenteelliseen ylisuojaukseen, jolloin poikkeuksesta tulee uusi pääsääntö. Se on vastoin suhteellisuusperiaatetta.

Esityksessä ei selkeästi osoiteta, että voimassa oleva sääntely olisi osoittautunut riittämättömäksi, tai että tapauskohtaiset salassapidon jatkamismahdollisuudet eivät turvaisi suojattavia etuja. Yleinen ja kaavamainen salassapitoaikojen pidentäminen heikentää julkisuusperiaatteen toteutumista ilman, että turvallisuushyötyä on yksilöidysti perusteltu.

Jälkikäteinen avoimuus on keskeinen osa vallankäytön demokraattista kontrollia silloin, kun reaaliaikainen avoimuus ei ole mahdollista. Salassapitoaikojen laaja pidentäminen heikentää vallankäytön valvontaa siirtäessään sen enää historiantutkijoiden tehtäväksi.

Lähdesuoja

Journalistiliitto kiinnittää huomiota erityisesti toimitukselliseen lähdesuojaan, joka perustuu Suomen perustuslaissa mainittuun sananvapauteen. Lähdesuoja liittyy olennaisesti kansalaisten tiedonsaantioikeuteen sekä tiedotusvälineiden mahdollisuuksiin välittää heille tietoa. Myös Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin sääntely edellyttävät lähdesuojan turvaamista. Eduskuntakin on kiinnittänyt aktiivisesti huomiota lähdesuojan turvaamiseen.

Journalistiliitto kannattaa Medialiiton esittämiä, lähdesuojaa koskevia lisäyksiä lakiteksteihin. Tiedustelutoimivaltuuksia koskevan lainsäädännön on syytä olla sisäisesti linjakasta. Mikäli salassapitoa laajennetaan, on samalla erityisen välttämätöntä turvata se, että lähdesuojan alaista tietoa ei hyödynnetä. Asian jatkovalmistelussa tulisi joka tapauksessa varmistaa, että lähdesuojan alaisen viestin tietoja ei käytetä edes siinä tilanteessa, jossa lähdesuojan alaista tietoa on päätynyt viranomaiselle vahingossa. Säädetävän lain tulisi ohjata viranomaistoimintaa selkeästi.

Tarkkarajaisuusvaatimuksen vuoksi tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon myös medianvapausasetuksen myötä voimaan tullut lähdesuojan laajentunut henkilöpiiri. Lähdesuoja kattaa myös mediapalvelujen tarjoajan palveluksessa olevia henkilöitä ja journalistin läheisiä, eli sellaisia muita henkilöitä, joilla on mahdollista olla lähdesuojan alaista tietoa. Selkeyden vuoksi tästäkin olisi syytä ottaa maininta hallituksen esitykseen.

Oras Tytti
Suomen Journalistiliitto ry